

Тема 1: Михайло Коцюбинський «Тіні забутих предків»

Михайло Коцюбинський

Михайло Коцюбинський народився в родині чиновника 1864-го року у Вінниці. Навчався в Барській початковій школі (1875–1876) та Шаргородському духовному училищі (1876–1880).

Після закінчення Шаргородської семінарії в 1880-му Михайло Коцюбинський поїхав до Кам'янця-Подільського з наміром навчатися в університеті. Ця мрія не здійснилася через матеріальні причини, але він все ж продовжував навчатися самотужки.

У 1886–1889 рр. він дає приватні уроки та продовжує самостійне навчання, а з 1891-го, склавши іспит екстерном при Вінницькому реальному училищі на народного учителя, працює репетитором. Перші дитячі твори починає друкувати в 1890-му році у львівському дитячому журналі «Дзвінок». У 1892-му році М. Коцюбинський увійшов до таємної спілки «Братство тарасівців».

Від листопада 1897-го до березня 1898-го Коцюбинський обіймав різні посади в редакції житомирської газети «Волинь». 1898-го переїхав до Чернігова, де був діловодом при земській управі. У Чернігові зустрів Віру Устимівну Дейшу, яка стала його дружиною — вірним другом та помічником. Брав активну участь у культурному житті міста, влаштовував літературні вечори, підтримував письменників-початківців. У середині 1909-го р. письменник їде на о. Капрі через астму і сухоти. Помер Михайло Коцюбинський 25 квітня 1913 року в Чернігові, де і був похований.

ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ

Психологічна повість

(Скорочено)

Ще з народження Іван, який був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській сім'ї Палійчуків, лякав матір та родичів неприродно розумним глибоким поглядом. Це викликало в людей містичні згадки про підкинутих нечистим дітей. Змалку полюбив хлопець ходити лісом, заглиблюючись у його казкові таємниці.

Скоро він уже знав, що світом володарює злий дух, кругом повно лісовиків. Світ уявлявся йому казкою, яку населяє безліч таємничих істот.

Хлопець грав на флюярі (різновид сопілки), випасаючи худобу, але та музика не задовольняла його, хотілося якоїсь незвичайної мелодії. Одного разу він почув, як грає на флюярі щезник (злий дух). Цю мелодію він зміг повторити на сопілці.

Флюяра

В родині двічі грала трембіта — відбувся похорон роздушеного деревом брата Олекси та загиблого у бійці з родом Гутенюків Василя. Роди ворогували між собою й билися, де тільки зустрічались, незважаючи на те, що всі були дуже богомільні.

Іван зустрів Марічку, дівчину з роду Гутенюків біля церкви на храмове свято та спочатку став її бити, але вона повела себе мирно, поділилася з ним цукеркою, тому вони розговорилися, а потім стали разом пасти овець. Хлопець грав на флюярі, а дівчина складала пісні.

Коли Іван та Марічка підросли, між ними зародилося кохання. Але Іван мусив йти у полонину найматися, тому він прощається з Марічкою. Працюючи вівчарем, хлопець часто згадує кохану, її пісні. За літо з ним сталося багато пригод, але нарешті Іван повертається додому. Та Марічки вже не стало, за день до його повернення вона переходила Черемош і була знесена водою гірської річки.

Довго шукав Іван кохану, не вірив в її загибель. Потім знайшов її тіло. Після цього він надовго зник, не було чутки про хлопця шість років. Дівчата вже склали пісні про кохання та смерть Івана й Марічки, бо думали, що Іван загинув з горя. Нарешті на сьомий рік він з'явився змучений, але спокійний. Розповідав, що спочатку був пастухом у різних місцях, а потім одружився.

Дружина Івана, Палагна, була з багатого роду, добра господиня. Але вона не була вдоволена своїм мрійливим чоловіком, який все більше любив пасти маржинку (худобу), а не ходити коло хати. Не розуміла вона й Іванових пісень.

Палагна стає коханкою сусіда Юри, про якого всі говорять, що він чарівник. Вона не ховалася зі своїм коханням, Іван же все більше марнів. Він блукав горами, і йому здавалося, що Марічка кличе його. В лісі чоловік зустрічає шезника, чугайстра.

Одного разу Іван побіг за голосом Марічки й розбився. Палагна робить вигляд, що жалкує за ним, але тепер вона вільна жінка.

А біля хати плачуть трембіти...

❖ Коли Коцюбинський пише «Тіні забутих предків»?

У 1910-му році повертаючись з лікування в Італії, М. Коцюбинський на декілька днів зупинився в с. Криворівня на Гуцульщині (на запрошення фольклориста Володимира Гнатюка). Повість М. Коцюбинський написав у 1911 році, внаслідок отриманих глибоких вражень прожиття, звичаї і обряди, оригінальність мислення і світосприйняття карпатських гуцулів.

Фольклорними джерелами письменника були власні спостереження, записи етнографів. Уже з перших сторінок повість дихає до нас народною творчістю, читач потрапляє в атмосферу прадавніх вірувань гуцулів в добрі та злі сили.

В Коцюбинського, як і в казках, оживає ліс, грає річка Черемош. М. Коцюбинський, як художник-психолог, змалював життя головного героя повісті від народження до смерті. Розповідаючи про Івана Палійчука, автор знайомить нас із Гуцульщиною, її природою, звичаями, традиціями, культурою, віруваннями.

Де б Іван не знаходився, що б не робив, він постійно відчував зв'язок з природою, милувався нею і боявся її.

❖ **До якого літературного напрямку зараховують повість «Тіні забутих предків»?**

Твір вважають приналежним до напрямку імпресіонізму, адже М. Коцюбинський відтворив навколишній світ у всій його змінюваності та рухливості. Читач чує дихання природи та її звуки, відчуває запах смерек, гірських струмочків, моху. Це і є ознаками імпресіонізму.

Гуцульщина була і є багатою на звичаї та традиції. Протягом року гуцули відзначають багато свят. У повісті письменник акцентує увагу на окремих звичаях та обрядах. Наприклад, М. Коцюбинський детально описує гуцульський похоронний обряд Івана, життя якого закінчилося дуже трагічно.

Вічна мандрівка душі — це ще одне вірування гуцулів. Ми підсвідомо відчуваємо **присутність поряд із собою душ далеких предків, частиною яких є самі**. Це пояснює назву повісті — «Тіні забутих предків».

Отже, твір М. Коцюбинського є оптимістичним. Він стверджує, що життя продовжується, а звичаї та культура передаються від покоління до покоління.

- ❖ Короткий зміст повісті <https://www.youtube.com/watch?v=w1zDjSQCoxs>

- ❖ *В життя приходиш чистий і красивий.*

- ❖ *З життя ідеш заморений і сивий...*

- ❖ *Ліна Костенко*

Критика, коментарі до твору, стисле пояснення:

Михайло Коцюбинський у своєму творі «Тіні забутих предків» яскраво відтворив побут та життя гуцулів, сповнені вірою в надприродні сили, що співіснують поряд з людиною та можуть втручатися в її життя.

Душа Івана живе у гармонії з природою. Для нього лісовики й щезники — не казкові персонажі, а звичайні жителі лісу та гір, з якими можна спілкуватися. Музика стає для хлопця розрадою та змістом життя. Разом зі своєю коханою він творить світ навколо себе, складаючи чарівні пісні. Тому, втративши Марічку, він більше не може відновити гармонії свого існування і поступово втрачає життя. Він не може знайти спільної мови з Палагнуою, яка дивиться на світ іншими очима, а тому вона й не розуміє Івана. Для

Палагни містичні сили — засіб для отримання своєї вигоди, а Юра стає для неї шансом позбавитися нелюбого незрозумілого чоловіка.

У фіналі повісті Іван наче приєднався до того таємничого світу, якого давно прагнув і з яким уже поєдналася Марічка. Тому його смерть не виглядає трагедією.

Важливе про твір «Тіні забутих предків»

Автор, назва твору	Михайло Коцюбинський «Тіні забутих предків»
Рік написання	1911
Жанр	психологічна повість
Літературний стиль	модернізм, поєднання імпресіонізму з неоромантизмом
Головні герої	Іван Палійчук, Марічка Гутенюк, Палагна, Юра
Тема	зображення життя, звичаїв гуцулів, зв'язок людини з природою, поєднання язичницьких вірувань з християнськими
Ідея	автор возвеличує чистоту людських взаємин, почуттів, гармонію людини з природою; засуджує бездуховне життя, наповнене дрібними потребами

Проблематика	суть любові і щастя; вірність і зрада; боротьба добра і зла; гармонія людини й природи; краса і потворність в людині; прекрасне і нікчемне в людині, християнство і язичництво
Композиція	єдина сюжетна лінія — життя Івана Палійчука. Іван не міг бути щасливим без Марічки. Він шукав смерть, яка забрала в нього кохану людину.
Конфлікт твору	ворогування роду Гутенюків і Палійчуків. Високе почуття кохання подарувала доля Марічці й Іванові

- *Українські Ромею і Джульєта. Поетично обдаровані, душевно багаті, їхнє кохання було щире і чисте, як сама природа.*

•

⇒ **Завдання:**

Перевір свої знання

М. Коцюбинський “Тіні забутих предків”

1. Що тобі відомо про життя М. Коцюбинського?
2. Чи Коцюбинський виріс у Карпатах?
3. Чого Коцюбинський був у Італії?
4. Що надихнуло Коцюбинського написати повість?
5. Які інші назви давав письменник повісті?
6. Назви головних героїв повісті?
7. У якому році і під впливом чого Коцюбинський пише повість “Тіні забутих предків?”
8. Назви основні теми повісті?
9. Які проблеми розкриває Коцюбинський у повісті?

10. Де ми знайомимось з головними героями повісті?
11. Що ти знаєш про Івана?
12. Що ти знаєш про Марічку?
13. Що ти знаєш про Іванову сім'ю? Скільки дітей було у родині?
14. Якою дитиною по порядку був Іван ?
15. Що любила робити Марічка?
16. Де наші закохані зустрічались?
17. Чому Іван змушений був іти у найми?
18. Що робив Іван, коли загинула Марічка?
19. Хто знайшов Марічку?
20. Коли і з ким одужується Іван?
21. Чи Іван кохав свою жінку?
22. Чи Іван зрадив Марічку?
23. Якою є композиція повісті?
24. Як в українській літературі називають Івана і Марічку?
25. Хто і коли зняв фільм за повістю?
26. На якому інструменті вмів грати Іван?
27. Як помирає Іван?
28. Який куточок України описує у повість Коцюбинський?
9. Яким було кохання Марічки і Івана?
30. Котрий момент з повісті тобі сподобався чи запам'ятався?

Дз. За 14 вересня: Виконати Вправу у зошиті, запитання 1-10. Читати скорочений текст, аналіз, усе про історію написання повісті.

Дз. За 21 вересня: Виконати Вправу у зошиті, запитання 10-30. Читати скорочений текст, аналіз, усе про історію написання повісті. Будти готовому до Самостійної роботи.